No. 3. November 1955.

OUDHEIDKUNDIGE KRING

Mededelingen

„RHEDEN-ROZENDAAL"

Redactie: E.J.Jansen, Hogestraat 7, Dieren.

RHEDEROORD

door R.H.Hofenk.

Historische aantekeningen over Rhederoord zijn tevens een gedeeltelijke dorpsgeschiedenis van De Steeg, want Middachten en Rhederoord hebben steeds het wel en wee van dit dorp bepaald. In verband iermede staat ook de vroegere onderscheiding in Middachter- en Rhedersteeg, welke namen eerst onder burgemeester Bloemers zijn afgeschaft.

De stichter van Rhederoord is Mr. Willem Everwijn, ontvanger van de convooi en licenten te Arnhem.

Deze kocht midden 17e eeuw huizen en bospercelen op de Steeg en in het Rhederbos en liet op de plaats van de voormalige boerderij Stikhuizen een landhuis bouwen. Dit huis en later ook de gehele bezitting kreeg de naam Rhederoord.

In 1734 erfde Mr.Brantsen, oud-burgemeester van Arnhem, gehuwd met Nalida Everwijn, het landgoed van zijn schoonvader. Tot 1910 was Rhederoord in het bezit van de familie Brantsen. Vooral Willem Reinier en zijn zoon Dirk Willem Abraham Brantsen hebben midden 18e en begin 19e eeuw door vele aankopen het landgoed zijn grootste uitgestrektheid gegeven.

Uit ruime beurs (Surinaamse plantages !) werd het prachtige park in Engelse stijl aangelegd. Bosbouwkundige proeven werden genomen met het inzaaien van nieuwe, uitheemse bomen en struiken.

Het dorp De Steeg bestond in de 17e en 18e eeuw slechts uit enkele grotere boerderijen, katersteden en dagloners-woningen. Van eerstgenoemde zijn in de loop van anderhalve eeuw de volgende in het bezit van de Brantsens gekomen: De Boecop, Neerbosch, Onderbergen, de Engel, de grote en de kleineRoos en Engelens Cluys.

De minst bekende hiervan waren de beide „Rozen". Ze waren met de Engel een afgespleten gedeelte van Putzelaers-goed, dat een leen was van Baer en Lathum.

De Grote Roos stond ongeveer op de plaats van de tegenwoordige Raadszaal van het Gemeentehuis. Op een kaart van 1661 in het archief van Rhederoord wordt het een herberg met boerderij genoemd, zodat hier dus vlak bij elkaar twee „way side inns" waren,als tenminste de Engel toen al een herberg was. De landerijen,bij de boerderij behorend, strekten zich uit van de tegenwoordige viaduct tot aan de duiker, misschien ook nog verder - Rozenbosch !

Bij de Grote Roos was in de hoge Schoorwal langs de IJssel een brede sleuf naar beneden. Deze komt nog voor op de kaart van Paul van Dieren, die ± 100 jaar later dateerde.

Door de enorme grondverplaatsing bij de aanleg van de Staatsspoorweg (1861-1865) is van deze sleuf slechts weinig meer te bespeuren. Daar is toen het badhuis Quisisana (nu het Koloniehuis) gebouwd. Misschien is de weg, die daar langs naar de uiterwaarden loopt, nog een laatste overblijfsel van de vroegere toestand.

Door het bouwen van de viaduct is de Rijksweg voor de Grote Roos veel meer hellend geworden. Deze maakte daar een grote bocht, liep recht op de IJssel aan langs genoemde sleuf en ging verder langs de hoge schoorwal, voorbij de Kleine Roos naar de Engel. Langs dit gedeelte van de heirbaan van de Grote Roos naar de Engel werden in 1749 eiken geplaatst, waarvan de schamele overblijfselen nog bij de Engel te zien zijn.

Niet minder dan 3 zijwegen kwamen bij de Grote Roos op de hoofdweg. In de eerste plaats een afweg naar Rheden, vanaf de plaats van de viaduct over de tegenwoordige spoorbaan naar de nog bestaande Schaarweg tot aan het Rhedense veer. Verder de oprijweg naar Rhederoord. Deze liep vanaf de Roos recht naar de Kinderberg (later de Everwijnsberg), d i. de hoge heuvel vlak ten westen van het kasteel. Van

deze rijweg, in 1735 aangelegd, is geen spoor meer te bekennen. De tegenwoordige rijweg dateert van 1791.

Dan is er nog de „Kerkwegh". Deze liep met twee flauwe bochten van de Grote Roos naar de thans nog bestaande boerderij Neerbosch van de Diepe Steeg. Hij ging dus ongeveer langs de Groentekwekerij.

In 1794 heeft Rhederoord de Grote Roos met alles wat er bij hoorde, gekocht van Zeger van Arnhem en Kaatje van Zadelhof. De koopprijs was f. 9500.--

De Kleine Roos was van veel minder betekenis. Ze lag ongeveer aan het einde van de tuin van het Koloniehuis, maar dan noordelijk van de grote weg. In 1803 is ze door Rhederoord aangekocht van de erven G.Otten. De toenmalige pachter was Evert Broenland.

De beide Rozen zijn in 't begin van de vorige eeuw gesloopt. Op het terrein van de Grote Roos is toen het Oude Gemeentehuis gebouwd en veel later, in 1865, het station van De Steeg.

(wordt vervolgd)

Wat het ingetreden seizoen ons brengt.

Reeds vóór het verschijnen van dit derde nummer van onze Mededelingen is ons winterprogramma begonnen met een Lezing van Dr P.Glazema, Directeur van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort.

Was het de titel van de lezing „Frankische Necropolen in Nederland", of meer nog de naam van Dr Glazema, alom bekend als radio-spreker, die zoveel belangstellenden naar „De Engel" had gelokt ? - Zeker is, dat het een mooie avond was, die niet spoedig vergeten zal worden.

Over de kwaliteit van de lichtbeelden, afbeeldingen van vondsten in het grafveld te Rhenen met als vergelijking resultaten van opgravingen in Zuid-Rusland, was maar één oordeel: subliem !

Welke plannen er verder zijn ?

.:. Allereerst een Lezing in de oude Herv.Kerk te Ellecom op zaterdagmiddag 19 november.
De heer A.van der Burg, lid van onze Kring, hoopt daar te spreken over „Oud Ellecom".- Zij, die deze enthou-

siaste geschiedvorser gehoord hebben op de praatavond in maart j.l. weten wel, dat het een mooie middag belooft te worden. Er zal volop gelegenheid zijn, de zeer bezienswaardige kerk te Ellecom te bezichtigen. Introductie is onbeperkt mogelijk.

.:. Op woensdag 18 januari '56 komt de heer R.Hardonk uit Apeldoorn in hotel „De Kroon" te Dieren met een lezing: „Watermolens van de Veluwe". De spreker heeft zich gespecialiseerd in deze materie en brengt een fraaie collectie gekleurde lantaarnplaatjes mee.

.:. Drs. P.J.Mey, Chartermesster aan het Rijksarchief te Arnhem staat bekend als een zeer onderhoudend verteller. Hij hoopt op woensdag 22 februari '56 in hotel „Naeff" te Velp voor ons te spreken over „Karel van Gelre en zijn tijd". Uw bijzondere belangstelling wordt dan gevraagd voor de fraaie lichtbeelden van Gelderse oorkonden, gevonden in zoutmijnen in Duitsland !

.:. In Maart '56 hopen we, als gewoonlijk onze Algemene Vergadering te houden met het bekende „Praatuurtje"

Ook in de komende zomer wordt een excursie gehouden naar monumenten van geschiedenis en kunst in onze omgeving.

O N S A R C H I E F

De belangstelling voor onze verzameling groeit. Er gaat eigenlijk geen week voorbij, waarin niet een aanwinst binnenkomt. Soms een paar oude prentbriefkaarten, dan weer wat foto's, plaatsbeschrijvingen, gedenkboekjes en feestprogramma's. De schenkers behoeven niet bevreesd te zijn dat wij hun bijdragen reeds zouden bezitten: ruilen met musea, archieven, verzamelaars e.d. is heel goed mogelijk en trouwens al gebeurd. Zo zonden wij b.v. een oude foto van een spoortrein die wij dubbel hadden naar een verzamelaar en ontvingen van hem liefst 450 ansichtkaarten van de gemeenten Rheden en Rozendaal.

Ons uitdijend archief bracht het probleem mee: waar en hoe de verzameling onder te brengen ? Het Dagelijks Be-

stuur der Gemeente Rheden was ons zeer ter wille door in het Gemeentehuis te De Steeg ruimte af te staan. Ons lid, de heer S.Jansen, Hoofdambtenaar ter Secretarie, vonden wij bereid, als archivaris op te treden. Hij beheert nu onze bezittingen en wil heel graag aanwinsten in ontvangst nemen. Alles wat maar enige historische waarde heeft, is welkom. Prentbriefkaarten, landkaarten, foto's, oude couranten, boeken over onze omgeving, lantaarnplaatjes, tijdschriften, enz., doe ze niet weg, maar sta ze aan ons af.

Adressen:

Velp: S.Jansen, Hertogstraat 14; H.Kerkkamp, Kerkstraat 2 en Mr.Th.Rijnenberg, Bankertlaan 1.
Rheden: Ds. J.L.Couvee, Dorpsstraat 74 en A.J.Harbers, Arnhemsestraatweg 13.
De Steeg: Ir. J.F.van Oosten Slingeland, Smidsallee 4.
Ellecom: A.v.d.Burg, Binnenweg 31.
Dieren: F.van Zadelhoff, Prinsenstraat 30 en E.J.Jansen, Hogestraat 7.

UIT ONZE LEDENKRING

Na het verschijnen van het laatste nummer van onze Mededelingen werden de volgende nieuwe leden geboekt:

J.J.Bergsma, Rheden
Mevr.G.J.Boelema-Klein Rensink, Velp
Mej.J.Bom, Ellecom
Mr. A.J.L.Buurman van Vreeden, Velp
G.van Engelenburg, Arnhem
I.J.Ham, Rotterdam
Mej. J.E.M.Homoet, Ellecom
Mej. C.E.A.Kantelaar, Velp
H.Klaarhamer, Velp
Ds.G.B.Kruizinga, Dieren
J.C.Meijer, De Steeg
Mej. E.van Nes, Dieren
Mevr.H.B.Noyon-Fleming, Ellecom
G.J.Terpstra, De Steeg
Mevr. H.Wefers Bettink-Brouwer, Ellecom
Zr T.van der Zande, Ellecom.

Afgeschreven werden:

A.J.Brus, Dieren (vertrek)
Mevr. J.U.Gevenke-Tigchelaar, Dieren (vertr.)
Hr. en Mevr. Hijkoop-Kromhout, Dieren (vertr.)
B.D.Jansen van Galen, Velp (ziekte)
C.Kruyswijk, Velp (overleden)
Heer en Mevr. v.d.Loo-Janzen, Velp (vertr.).

Het aantal leden bedraagt thans 113.
LEDEN, WERFT LEDEN !!

Vergadering

op zaterdag 19 november a.s.
in de Ned.Herv.kerk te Ellecom
Aanvang 3 uur.

LEZING

door de heer A.van der Burg te Ellecom,
lid van onze Kring.

over:

OUD ELLECOM

Toegang vrij.- Belangstellenden (niet-leden) zijn hartelijk welkom !